

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

06-01-162М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи із
навчальної дисципліни
**«Екологічний вимір світової економіки та міжнародної
політики»**
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні
відносини» спеціальності 292«Міжнародні економічні
відносини» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІЕМ
Протокол №1 від 02.09.2021

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екологічний вимір світової економіки та міжнародної політики» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» [Електронне видання] / Срібна Є. В. – Рівне : НУВГП, 2021. – 18 с.

Укладач:

Срібна Є. В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Відповідальний за випуск: Кушнір Н. Б. к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Керівник групи забезпечення спеціальності

Жемба А. Й.

© Є. В. Срібна, 2021
© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Тематичний зміст навчальної дисципліни	6
Методичні рекомендації до проведення практичних занять	8
Практичне заняття № 1. Екологізація у системі міжнародних відносин	8
Практичне заняття № 2. Глобальні проблеми та їх політичні аспекти	9
Практичне заняття № 3. Стратегія сталого розвитку у призмі екологічної парадигми	10
Практичне заняття № 4. Екологічні та антиекологічні концепції вирішення глобальних проблем	10
Практичне заняття № 5. Екологічні рухи як суб'єкти еколого-політичного процесу	11
Практичне заняття № 6. Конфліктогенний потенціал екологічного фактору	12
Практичне заняття № 7. Міжнародна співпраця в сфері оточуючого середовища	12
Практичне заняття № 8. Форми і принципи міжнародної співпраці в сфері екології	13
Практичне заняття № 9. Міжнародні екологічні програми і проекти	14
Практичне заняття № 10. Фінансування екологічних проектів і програм на міжнародному рівні	14
Практичне заняття № 11. Регіональні аспекти екологічної політики	15
Перелік орієнтовних тем для індивідуальної науково-дослідної роботи студента	15
Рекомендована література	17

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Екологічний вимір світової економіки та міжнародної політики» визначає важливу роль у професійній підготовці майбутніх фахівців з міжнародних відносин.

Метою вивчення дисципліни є надання знань про теоретичні та практичні основи ефективного введення міжнародного бізнесу та формування наукової екологічної культури майбутніх фахівців у сфері міжнародних відносин.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи сучасної екологічної парадигми і методика її реалізації в конкретних сферах міжнародного бізнесу на основі загальнонаукових та емпіричних наукових прийомів, що дає змогу як досліджувати процеси екологічного виміру суб'єктів світової економіки у їх спорідненості, відмінності та реалізовувати ефективні заходи у реалізації концепції сталого розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування цілісного уявлення про стан, проблеми та суперечності світової економіки з позиції екологічного виміру міжнародної політики та шляхів усунення ризиків глобальних екологічних загроз і досягнення гарантованої сталої екологічної безпеки.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- предмет, сутність екологічної безпеки
- класифікацію міжнародних екологічних програм;
- методи фінансування міжнародних екологічних програм та проєктів;
- екологічний моніторинг;
- вимоги до розв'язання екологічних конфліктів.

вміти:

- приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин з врахуванням екологічних вимог;

–розробляти та досліджувати адаптивні моделі вирівнювання дисбалансів та нівелювання екологічних загроз глобального розвитку;

–планувати і виконувати теоретичні та прикладні засади гарантування економічної безпеки.

Вивчення дисципліни «Екологічний вимір світової економіки та міжнародної політики» забезпечує отримання наступних програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність виявляти та розв’язувати складні задачі і проблеми, генерувати нові ідеї у сфері міжнародних економічних відносин та/або під час навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Фахові компетентності спеціальності (СК)	<p>СК 2 - Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.</p> <p>СК 3 - Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланси глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини</p> <p>СК 10 - Здатність усвідомлювати значення природоохоронних проєктів та програм в забезпеченні розвитку міжнародного бізнесу, на принципах екологічної відповідальності.</p> <p>СК 11 - Здатність встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між екологічними проблемами та форматами взаємодії у сучасних міжнародних відносинах, враховуючи нові формати співпраці щодо дотримання стандартів екологічної безпеки.</p>

Вивчення дисципліни «Екологічний вимір світової економіки та світової політики» базується на знаннях, отриманих з таких навчальних дисциплін, як «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна безпека», «Міжнародна інтеграція», «Транснаціоналізація світової економіки», «Міжнародний бізнес».

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Особливе місце у ході вивчення дисципліни «Екологічний вимір світової економіки та міжнародної політики» належить практичним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, семінарських заняттях та в процесі самостійної роботи над дисципліною. Перелік основних тем практичних занять з навчальної дисципліни «Екологічний вимір світової економіки та міжнародної політики» наведений у таблиці 1.

Таблиця 1

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Екологізація у системі міжнародних відносин	2
2.	Глобальні проблеми та їх політичні аспекти	2
3.	Стратегія сталого розвитку у призмі екологічної парадигми	2
4.	Екологічні та антиекологічні концепції вирішення глобальних проблем	2
5.	Екологічні рухи як суб'єкти еколого-політичного процесу	2
6.	Конфліктогенний потенціал екологічного фактору	2
7.	Міжнародна співпраця в сфері оточуючого середовища	2
8.	Форми і принципи міжнародної співпраці в сфері екології	2

продовження табл. 1

9.	Міжнародні екологічні програми і проекти	2
10.	Фінансування екологічних проектів і програм на міжнародному рівні	2
11.	Регіональні аспекти екологічної політики	2
Разом		22

Самостійна робота студента полягає у поглибленні знань та умінь під час вивчення тем навчальної дисципліни. Перелік основних завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни наведений у таблиці 2.

Таблиця 2

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Генезис розвитку науки про екологію	8	11
2	Прояв глобальних екологічних проблем у 20-21 столітті	8	11
3	Проблема економіки (зростання споживання) та відбиток її в екології	8	11
4	Сталий розвиток - економічний та екологічний вимір	8	11
5	Громадське суспільство і екологія	8	11
6	Особливості наукового вирішення конфліктного фактору між виробництвом та природою	8	11
7	Ефективність міжнародної співпраці в екології	8	11

продовження табл. 2

8	Проблема дотримання міжнародних угод у природоохоронних сфері	7	11
9	Екологічний моніторинг у міжнародних відносинах	8	11
10	Співвідношення державного та приватного інвестування міжнародних екологічних програм та проектів	8	12
11	Міжкордонна співпраця в природоохоронних заходах	9	12
Всього		89	123

Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних наукових видань. Систематизація теоретико-практичної інформації з вказаних джерел дозволить виконати поставлені завдання перед студентом, а також закріпити набуті знання на лекційних та практичних заняттях та розвинути практичні навички здійснення наукових досліджень.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема 1. Екологізація у системі міжнародних відносин

Мета: усвідомити реальну проблему світової екологізації та необхідність її вирішення з метою подальшого розвитку людства.

Обговорення теоретичних питань:

1. Охарактеризуйте тенденції розвитку людства в контексті взаємодії суспільства і природи.
2. Поясніть теорію В.І. Вернадського як наукову парадигму в екологізації міжнародних відносин.

3. Розкрийте сутність екології на рівні світового ринку.
4. Розкрийте сутність екології з позиції економічної діяльності окремої людини та міжнародної корпорації.
5. Дайте характеристику завданням та функціями екології у глобальному масштабі.
6. Чому екологічність стала масово та інтенсивно вживатись і в повсякденних розмовах?
7. Опишіть основні напрямки екологізації сучасного світу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 2. Глобальні проблеми та їх політичні аспекти

Мета: ознайомлення з розумінням сутності глобальних екологічних проблем людства та введення їх в політичне коло міждержавних відносин.

Обговорення теоретичних питань:

1. Розкрийте сутність поняття глобальна проблема людства.
2. Охарактеризуйте сутність потенційної небезпеки глобальних проблем для окремої країни та для людства в цілому.
3. Опишіть особливості застосування наукових методів при вивченні екологічних глобальних проблем.
4. Опишіть особливості проходження екологічної кризи.
5. Розкрийте суть методів, які можуть бути застосовані для подолання екологічної кризи.
6. Охарактеризуйте підходи до класифікації екологічних глобальних проблем людства.
7. Поясніть важливі причини загострення екологічних глобальних проблем.
8. Чому глобальні проблеми постійно знаходяться в полі зору політиків різних країн?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема 3. Стратегія сталого розвитку у призмі екологічної парадигми

Мета: розуміння необхідності та сутності концепції сталого розвитку і її вплив на екологічну складову розвитку людства.

Обговорення теоретичних питань:

1. Охарактеризуйте необхідність впровадження концепції сталого розвитку.
2. Надайте характеристику етапів впровадження концепції сталого розвитку.
3. Охарактеризуйте головні принципи концепції сталого розвитку.
4. Мета, завдання, екологічних принципів концепції сталого розвитку.
5. Сталий розвиток є похідною від зміни екологічного простору, аргументуйте дану тезу.
6. Сталий розвиток повністю забезпечує вирішень більшості екологічних проблем у бізнесі та світу. Наскільки це вірне твердження.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 4. Екологічні та антиекологічні концепції вирішення глобальних проблем

Мета: засвоєння наукових засад у поясненні та вирішенні глобальних проблем та їх теоретико-практичного обґрунтування.

Обговорення теоретичних питань:

1. Поясніть два базові підходи щодо теоретичного пояснення вирішення глобальних проблем людства.
2. Опишіть основні засади сучасних екологічних концепцій вирішення глобальних проблем людства
3. Охарактеризуйте основні засади сучасних антиекологічних концепцій вирішення глобальних проблем людства
4. Охарактеризуйте сучасну коронавірусну проблему з

політичної позиції.

5. Охарактеризуйте сучасну коронавірусну проблему з економічної позиції

6. Охарактеризуйте сучасну коронавірусну проблему з екологічної позиції.

7. Відобразіть власну мотивовану наукову позицію щодо вирішення екологічних глобальних проблем з певної концепції.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 5. Екологічні рухи як суб'єкти еколого-політичного процесу

Мета: засвоєння теоретико-практичних засад організації світового зеленого руху.

Обговорення теоретичних питань:

1. Наведіть основні етапи становлення світового екологічного руху.

2. Визначте головну мету організації та розвитку «зеленого» руху Грінпіс.

3. Вкажіть основні товариства з екологічної етики та поясніть їх роль в розвитку екологічного руху.

4. Надайте організаційну характеристику студентського наукового гуртка як осередку екологічного руху.

5. Опишіть функції наукового гуртка з екологічних проблем.

6. Охарактеризуйте Міжнародну конференцію з проблем довкілля та розвитку в Оттаві 1986 року (її роль та внесок у розробку сталого екологічного руху).

7. Поясніть відкриті питання екологічної етики: цінності «внутрішні» та «зовнішні»

8. Охарактеризуйте етичні цінності західноєвропейської екологічної культури.

9. Поясніть екологічний (природоохоронний) рух в Україні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 6. Конфліктогенний потенціал екологічного фактору

Мета: здобуття знань та методик щодо вирішення екологічних конфліктів

Обговорення теоретичних питань:

1. Охарактеризуйте принцип компенсації економічних збитків у розв'язанні екологічних конфліктів.
2. Охарактеризуйте принцип раціональності екологічного конфлікту.
3. Охарактеризуйте принцип оптимальності екологічного конфлікту.
4. Охарактеризуйте принцип узгодження інтересів сторін екологічного конфлікту.
5. Охарактеризуйте конфлікт навколо острова Зміїний між Україною і Румунією та статус його вирішення.
6. Охарактеризуйте конфлікт навколо острова Тузла в 2003 році між Україною і Російською Федерацією та його екологічне підґрунтя.
7. Опишіть екологічні проблеми Карпат та приклади їх вирішення в Україні та сусідніх державах.
8. На прикладі екологічної проблеми Карпат поясніть протиріччя між екологічним підходом та анти екологічним.
9. Розкажіть відомі вам приклади вирішення екологічних проблем між сусідніми країнами.
10. Опишіть способи вирішення екологічних проблем між сусідніми країнами.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема 7. Міжнародна співпраця в сфері оточуючого середовища

Мета: засвоєння знань та заходів щодо співпраці міжнародних організацій у сфері екології.

Обговорення теоретичних питань:

1. Поясніть необхідність міжнародна співпраця в сфері оточуючого середовища.
2. Мета та завдання Європейської екологічної агенції.
3. Мета та завдання Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів (МСОП).
4. Охарактеризуйте Світові організації щодо збереження природного капіталу.
5. Охарактеризуйте ефективність міжнародної співпраці в сфері оточуючого середовища
6. Охарактеризуйте значення Світового екологічного форуму в Кіото щодо охорони оточуючого середовища.
7. Чому уряд США не погодився визнавати обмеження у викидах шкідливих речовин у повітря (не підписав кіотські протоколи)?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема 8. Форми і принципи міжнародної співпраці в сфері екології

Мета: засвоєння знань та напрацьованих схем у співпраці міжнародних організації у сфері екології.

Обговорення теоретичних питань:

1. Поясніть необхідність міжнародна співпраця в сфері оточуючого середовища.
2. Мета та завдання Європейської екологічної агенції.
3. Мета та завдання Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів (МСОП).
4. Охарактеризуйте Світові організації щодо збереження природного капіталу.
5. Охарактеризуйте ефективність міжнародної співпраці в сфері оточуючого середовища
6. Охарактеризуйте значення Світового екологічного форуму в Кіото щодо охорони оточуючого середовища.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема 9. Міжнародні екологічні програми і проекти

Мета: усвідомити специфіку розробки та реалізації міжнародних екологічних програм та проектів.

Обговорення теоретичних питань:

1. Поясніть необхідність та значення реалізації міжнародних проектів в сфері оточуючого середовища.

2. Поясніть відмінність екологічних програм від екологічних проектів.

3. Охарактеризуйте міжнародну програму ГСМНС/ВОДА.

4. Поясніть унікальність Міжнародної геосферно-біосферної програми (МГБП).

5. Охарактеризуйте законопроект України «Про екологічне страхування» та його значення у відшкодуванні екологічних збитків.

6. Охарактеризуйте напрямки реалізації міжнародних проектів в Україні.

7. Поясніть сутність грантової системи реалізації екологічних міжнародних проектів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема 10. Фінансування екологічних проектів і програм на міжнародному рівні

Мета: засвоєння знань щодо умов співпраці з міжнародними фінансовими організаціями у сфері екології.

Обговорення теоретичних питань:

1. Поясніть необхідність фінансової підтримки міжнародної співпраці в сфері оточуючого середовища.

2. Яким чином ви розумієте категорію «Природоохоронний кредит».

3. Чи можливо реалізовувати екологічні проекти без фінансування. Наведіть відомі вам приклади.

4. Охарактеризуйте діяльність Північної екологічної фінансової корпорації (НЕФКО).

5. Охарактеризуйте діяльність Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР) з екологічної платформи.
6. Охарактеризуйте екологічну діяльність Європейського інвестиційного банку (ЄІБ).
7. Охарактеризуйте діяльність Фонду Чарльза Стюарта Мотта.
8. Охарактеризуйте діяльність Північного інвестиційного банку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема 11. Регіональні аспекти екологічної політики

Мета: розуміння екологічної політики та її специфіка по окремим країнам

Обговорення теоретичних питань:

1. Охарактеризуйте цілі та завдання екологічної політики органів державної влади і управління.
2. Що таке громадянська відповідальність у прийнятті політичних рішень в сфері екології?
3. Поясніть основні засади екологічної політики України.
4. Поясніть основні засади екологічної політики Німеччини.
5. Поясніть основні засади екологічної політики США.
6. Поясніть основні засади екологічної політики Японії.
7. Поясніть основні засади екологічної політики Китаю.

Перелік орієнтовних тем для індивідуальної науково-дослідної роботи студента

1. Аналіз екологічних тенденцій в Україні. Основні питання: яка частка сукупних екологічних капіталовкладень у ВВП; обсяг екологічних інвестицій на одну особу; співвідношення внутрішніх та іноземних інвестицій в екологію; співвідношення державних і приватних інвестицій в екологію;

динаміка і структура зарубіжних інвестицій в екологію України. які причини виявлених тенденцій? роль інвестицій у екології.

2. Органи управління екологією в Україні та сфера їх впливу в економіці. Характеристика основних функцій та повноважень ВРУ, КМУ, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, Державної фіскальної служби України, Головного контрольно-ревізійного управління України.

3. Недержавні організації в сфері охорони природних ресурсів. Оцінка рівня їх розвитку в Україні. Зарубіжний досвід організації подібних організацій.

4. Співпраця України з міжнародними фінансовими інститутами в сфері екології. Які кредитні програми міжнародних фінансових організацій діють в Україні? Які з цих організацій надають кредити уряду, а які — реальному сектору економіки? Які кредитні механізми використовує екологічні фонди?

5. Політика та екологія. Роль політичних факторів у підтримці екологічної безпеки. Екологічна політика держави – її складові та ефективність. Політичні загрози екологічній безпеці.

6. Громадське суспільство та проблеми екології. Вплив неурядових організацій на екологію. Відповідальність бізнесу перед суспільством у екологічній сфері. Територіальні громади у вирішенні та проблеми екології.

7. Екологічний тероризм. Його прояви, фінансування та етапи реалізації. Система міжнародного попередження. Замовники та виконавці. Роль спец служб у його попередженні.

8. Природні права тварин. Їх юридичне обґрунтування. Практичні заходи з дотримання юридичних та природних прав тварин. Червона книга. Практика застосування захисту природних прав тварин.

9. Екологічна правова освіта. Екологічне виховання в сім'ї, школі та вузі. Екологічний менеджмент. Юрист-еколог. Екологічні права людини. Екологізація розуму. Екологічна правова освіта в новій Зеландії.

10. Екологічна ефективність. Аналіз ймовірних екологічних наслідків. Екологічні витрати. Видатки на природоохоронні заходи. Економічні засоби контролю оточуючого

середовища. Статичні та динамічні показники ефективності інвестицій в природоохоронні заходи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Грицик В. Екологія довкілля. Охорона природи: навчальний посібник. К. : Кондор, 2009. 292 с.
2. В.В. Добровольський Екологічний ризик: оцінка і управління : навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 216 с.
3. Шмандій В. М., Клименко М. О., Голік Ю. С., Прищепя А. М. Екологічна безпека : підручник. Херсон : Олді-плюс, 2013. 364 с.
4. Т. А. Оверченко, О. І. Іваненко, В. В. Вембер. Стратегія охорони навколишнього середовища : навч. посіб. для студ. інженерних спеціальностей вищих навчальних закладів / КПІ ім. Ігоря Сікорського; Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 132 с.

Допоміжна література

5. Білявський Г. О., Бутченко Л. І., Навроцький В. М. Основи екології. К. : Лібра, 2002. 352 с.
6. Перга Т. Ю. Глобальна екологічна політика та Україна : монографія. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. 288 с.
7. Козюк В. В., Длугопольський О. В., Гайда Ю. І., Івашук Ю. П., Шиманська О. П., Возьний К. З., Длугопольська Т. І. Екологічний вимір держави добробуту : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 224 с.
8. Robert W. Hahn The Impact of Economics on Environmental Policy / Journal of Environmental Economics and Management, 2000. № 39 P. 375–399.

Інформаційні ресурси

1. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ [із змінами та доп., внесеними законами України]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Global Nest. URL: <https://www.gnest.org/>

3. Офіційний сайт Всесвітнього фонду дикої природи
URL: <https://wwf.org/>
4. Офіційний сайт Глобальної мережі екологічного маркування URL: <https://www.globalecolabelling.net/>
5. Офіційний сайт глобального екологічного фонду URL:
<http://www.gefua.net/uk/topics/gef/56-2011-09-08-07-11-13.html>
6. Офіційний сайт Грінпіс URL:
<https://www.greenpeace.org/global/>
7. Офіційний сайт Європейської агенції довкілля URL:
<https://www.greenpeace.org/global/>
8. Офіційний сайт Інституту всесвітнього спостереження
URL: <http://www.worldwatch.org/>
9. Офіційний сайт Міжнародного союзу охорони природи
URL: <https://www.iucn.org/>
10. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних URL: <https://mepr.gov.ua/>